

TOISEEN MALLIIN — yhteisöasuminen Suomessa

Yhteisöasuminen on elämistä inhimillisen kansakäymisen puolesta, automatisoituvan yhteiskunnan erillistävää vaikutusta vastaan. Valokuvauusdokumentillani en pyri antamaan kiiltokuvaa yhteisöistä, sillä kyse on tavallisesta elämästä omine vaikeuksineen. Eivät yhteisöt halua-kaan olla paratiiseja, vaan hyviä kohteja.

Suomessa on kolmisenkymmentä tietoista asumisyhteisöä, osa asujien omistamia ja näin pysyviä, osa vuokraepävarmuuteen perustuvia, kaikilla kun ei jostain kumman syys-

tä ole rahaa. Pääosa yhteisöistä on pääkaupunkiseudulla, niin kuin paljon muutakin uutta ja kokeellista elämisentouhua. Kiertelin kuvaamassa näitä yhteisöjä itsekin yhteisössä asuen pääosin vuoden 1984 aikana. Jonkun verran on vanhempaakin kuva-aineistoa aina muinaiselta vuodelta 1979 alkaen. Tämän-tyyppisiä yhteisöjä on ollut 60-luvulta saakka, ja jotain samantapaista tietenkä jo kivikaudesta saakka. Monella yhteisöllä on juurensa yleensä joko hippikulttuurin tai kulttuuriradikalismien perinteessä usein yhtyneenä nykyiseen käsityöläisyys- tai muuhun taiteelliseen ajatteluun.

arkki

*Helsingin Pihlajamäessä sijaitseva on ehkä kaikista tunnetuin yhteisöta-
lo, herättihän sen valtaus aikoinaan
kovasti huomiota.*

tällaisen elämän keskellä pihapiiri ei ole viikkoakaan saman näköinen. Maisema muuttuu, piha ei ole pelkkää vapaa-ajan viettoa varten, vaan elää myös osana yhteisön harjoittamia vaihtoehtoisia elinkeinoja. Tämä "sotku" usein häiritsee maailman mielettömästä menosta ahdistunutta nykyihmistä, joka kaipaa siisteyttä ja muuttumattomuutta; tyyntä kesäpäivää, omaa pihaa ja puutarhakeinua. Mutta jos toivoo että aika pysähtyisi, on viisainta hypätä keskelle ajan virtaa ja antaa sen viedä, niin ettei sitä edes huomaa koska itse ui täysillä mukana.

Peter Sjölund, Tampere 13.3.1985

Talot on kunnostettu purkutaloista saaduilla tai muulla halvalla tavaramalla. On opittu käden taitoja ja konkreettista ajattelua. Sananmukaisesti: käsittäminen tapahtuu pitkälle juuri käsin tehden. Tällainen "keräilytalous" on mielekästä puuhaa, ihmiset heittävät jatkuvasti pois käyttökelpoista tavaraa kuten huonekaluja, vaatteita, rakennusmateriaalia ja työkaluja. Jos tämän tavarain voi ottaa talteen ja käyttää se on puh-

dasta rahaa jota ei tarvitse olla palkkatöissä tienaamassa ostaakseen uuden vastaavan tavarain. Näin säästyy aikaa ja energiaa, jolloin on mahdollista tuottaa lisää omia palveluja ja tarvikkeita. Myös kekseliäisyys, mielikuvitus, tunne- ja kauneusarvot ja rikkaampi sosiaalinen elämä saattavat kukoistaa tällaisen toiminnan sivutuotteena. On jouduttu hyvään kierteeseen. Irti palkkaorjuudesta, velkakierteestä, kaupallisuudesta, vieraantumisesta.

elämään ja saamme toisiltamme ideoita, neuvoja, moitteita, vastustusta jne, silti jokainen viettää selvästi omaa elämäänsä. Ammatilliset suuntautumis- ja liikkuvat käsityön, ilmaisun ja ihmistyön alueilla.

Yhteisvastuu on vaikea asia ja tärkeä oppia, kaikkein eniten talousasioissa, joista kunnialla kuitenkin selviydymme: vaatimaton, omatoiminen sekä kohtuullisesti jaettu elämänmuoto on kaiken muun lisäksi todella halpa, mikä kyllä kismittääkin monia elintasostressaajia. Aikaa jää myös haaveille, ihmisille, vapaaehtoistyölle jota monella saralla olemmekin tehneet. Ollaan yksinkertaisesti vähän riippumattomampia ja vapaampia, ainakin tässä lapsettomassa elämän etsiskelyvaiheessa, joka aina on ollut talon asukkailla leimaa antavaa. (Keski-ikä 23v.) Ehkä Arkki voidaankin käsitellä itsenäisten ja yhteisöllisten elämänratkaisui-

jen treenikampaksi, pienimuotoiseksi ja alati muuttuvaksi "elämäno-
pistoksi", jossa pakostakin joustokyky, aloitteellisuus, itseorganisaatio-
kyky ja käytännöntaidot kasvavat.

Useimmilla on herännyt haaveita asettuneemmasta, keskittyneemmästä, kokonaisemmasta ja tuotantoon pohjautuvasta yhteiselämästä. Hiljalleen se saattaa toteutua-
kin. Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään meidän henkilökohtaisista valinnoistamme ja mieltymyk-
sistämme —tarvetta ja halua suurempaan itsehallintoon, väljempään elämänmuotoon ja lähipiirin takaisinvalloittami-
seen nykyaikaisin muodo-
in on laajalti ja suuntaakin on sille synty-
mä-
sä. Meille Arkki on ai-
kuistumisvaiheen käytännön ratkaisu tuollai-
sen elämänpyrkimyksen toteuttamiselle —mitä muotoja se saa myöhem-
min, muunnelaisia omia muotoja voi jokainen yrittää kehittää omasta tilanteestaan käsin.

Arkki on ollut sen verran esillä, että se on selkeyden nimissä syytä jakaa kolmeen hieman erilliseen tasoon:

1. Onnistuneen talonvaltauksen pitkä ja polveileva t a r u.
2. Maalaushenkistä mutta modernia yhteiselmää suurkaupungin laidalla.
3. Omatoimisuuden ja itsehallinnon e l ä m ä n a s e n n e ja pyrkimys.

Väistämättähän nämä toisiinsa kietoutuvat, kun samaan paikkaan liittyvät, mutta erottelukyky ei ole pahasta.

Taru alkaa ammoisina aikoina toukokuussa 1980 kun pieni idealistinen porukka kohtasi Helsingin Pihlajamäen poikien tuhoaman, kaupungin omistaman autiotalon ilman käyttöä, ilman arvoa ihmisten silmissä. Mutta jos meille...? Uskaltauduimme epävarmaan jälleenkäyttöhankkeeseen: rakentamaan tyhjistä talorauniosta käytännön muotoa elämänmuotoihanteillemme. Näin yksinkertaisesta lähtötilanteesta kehittyikin monisäikeinen, yllättävä, sitkeä jännitysnäytelmä joka vyöryi näytöksestä ja vuodesta toiseen Pihlajamäessä, Helsingin virastoissa, julkisuudessa, meissä. Kaikenlaista roolia riitti: saimme karvaasti ja kilttevästi toimia mm. kekseliäinä remonttimiehinä, lähiönuorten leikinhjaajina, tekstiä ja puheluita suoltavina puolipäiväpoliittikkoina, pihlajamäkeläisten kylähul-

ARKKI

luina, toimittajien muovailumassana, tutkijoiden koe-eläiminä, yhteisöromantikkojen ja yhteiskunta-aktivistien tietolaarina merkillisten k u l k i j o i d e n majoittajina... sietämistä ja opettelemista totisesti riitti. Tämä oli sitä legendaarista Arkki-aikaa. Kaikkein merkillisintä ja tärkeintä on kuitenkin se että kaiken sotkun keskellä onnistuimme saattamaan hirsivanhukseimme (v:ltä 1924) sekä kohtuulliseen kuntoon että läpi mittavan valtapelin ristiaallokon sopimuksen satamaan. Vaivihkaa valatusta talosta tuli lopulta nuorisotoimiston alainen ekologisen asumisen ko-keilu —silti määräämme edelleen kaikesta itse.

Viidessä vuodessa ovat sekä ihmiskokoonpano että lähiympäristö melkoisesti muuttuneet, mutta muinaissuomalainen rosoinen perustunnelma ei juurikaan, paikkana Arkki on pysynyt kappaleena karheata ja käytännöllistä maalaiselämää pintasilolähion keskellä. On kissaa ja kompostia, puupinoa ja pikkupuutarhaa; aina jotain rekeillä, aina paljon kesken. Kaikenlaista tavaraa, tarviketta ja tarinaa kertyy, joista omaan tahtiinsa rakentuu jotenkuten toimivia, harvemmin näyttäviä käytännön ratkaisuja. Yhdessä syntyy kaikkein eniten polttopuuta ja ruokaa, keittiöön keskittyy sosiaalinen elämä ihan luonnostaan, siellä jaaritellaan kun eri suunnilta saavutaan.

EMMAUS — JOKIOINEN

Ote Emmaus Jokioisten vuosikirjasta 1983:

”Asuahan voi missä vaan, mutta eri asia on elää ja olla onnellinen. Yhteisössäkkin voi asua kuka vaan, mutta siinä eläminen... viihtyminen on toinen juttu.

Yhteisö ei ole sirkus tai jatkuva happening, joku openhouse, jonne lappaa tutkijaa ja graduntekijää haastattelemaan: millaista on yhteisöelämä? Voi Jeesuksen naulat!

Yhteisö on ihan kuin perhe. Mikä tahansa mutaatio. Yhteisö, jossa minä asun, poikkeaa monista yhteisöistä eli kollektiiveista siinä että meidän ainoa päämäärämme ei ole se että asumme yhdessä. Ja tämä, rakas lukija, onkin aika suuri ero, yhteisöä

ja yhteisöä ajateltaessa. Siinä miten se pysyy koossa, ja millainen on vaihtuvuus porukassa. Meille ja minulle tämä on ennen kaikkea työyhteisö. Me työskentelemme ja asumme yhdessä. Ajatelkaa miten sievä helvetti tai paratiisi, melkein 24 tuntia vuorokaudessa yhdessä... yhdessä... yhdessä... aina. Siis esimerkiksi minä olen täällä hetkellä naimisissa viiden ihmisen kanssa. Kärsin samat draamat ja ilot, mitä on avioliitto vesilasissa. Myrsky sormustimessa. Kyllä tässä seikkailijat jää huohottamaan.

Minulle yhteisössä eläminen on elämäntapa, tapa ajatella. Se että joka puolella kolisee. Mistään et pääse helpolla. Joka asiassa on kuus päätä esittämässä mielipiteensä, usein vielä jokaisella ihka oma..”

— Meillä ei ole oikein muuta mahdollisuutta kuin tää asumisyhteisö. Parisuhteet on usein niin näännyttäviä. Tämä on ainakin mulle ihmis-suhteiden kannalta helpompi asuismuoto, kertoi kangaspuiden takaa Helena.

NIITTYVILLA

niittyvilla

on Iissä. Alarannan vanhaan kansakouluun majoittunut työ- ja asuinyhteisö, jossa asuu ja toimii 3–5 aikuista ja pari lasta, pääasiallisina tuotteina ovat kirkasväriset poppanareput ja muut tekstiilit joita myydään käsityöläisosuuskunta Huhmahdin kaupassa Oulussa. Yhteisö on juuri tänä keväänä (1985) hake-massa lisää väkeä taloon.

— Tämä on työyhteisö, ei täällä mitään puhuta. Ei sitä joua kun pitää tätä kattilaa hioa, sanoi Veli-Pekka kuvattaessa.

Petäjävedellä Jyväskylän lähellä on tämä aika tunnettu työyhteisö Soitinverstas, jonka yhteydessä myös asutaan.

Ja soittimia on sitten varmasti joka puolella.

Osittain Soitinverstaan tiloissa on pidetty kesäisin kansainvälisiä työleirejä, joissa kunnostetaan kerättyjä vanhoja työkaluja lähetettäväksi kehitysmaihin. Tässä eripuolilta Eurooppaa tulleet työleiriläiset kuuntelevat Balalaikka-orkesterin harjoituksia.

SOITINVERSTAS, Kintaus

Soitinverstaan ja koko "yhteisöliikkeen" eräs tunnetuimmista hahmoista on Jyrki Pölkki, joka tässä työstää tulevaa aitoa käsintehtyä kitaraa.

Jyrki Pölkki yhteisöelämästä: "Kun kelpo kansalainen asettuu työpaikkaansa, tilitaloonsa, perheen ja valikoidun tuttavapiirin yhteyteen, hän täyttää "paikkaansa", on "kiinni elämässä".

Kun meikälinen rimpuilee itselleen edes jonkinlaisen paikan asua ja omat työpaikat, me "pakenemme todellisuutta" ja olemme likipitään loiseläjiä.

Oppisipa joskus hymyilemään typeryydelle.

Olemme tietenkin paenneet jotain: pakkotahtista ja tarpeetonta työtä, myrkkyä ja rahaa palvelevia pomoja. Myös yksinäisyyttä, ahdasmielisyyttä ja rahariippuvuutta olemme paenneet; ja olemme päässeet niistä vähän kauemmas kuin täysin yhteiskunnan normien mukaan elävät. Mutta emme kuvittelekaan, että todellisuutta varsinaisesti voisi paeta: saasteet, pommit ja sekopäisyys koi-tuvat myös meidän tuhoksemme. Meihin kohdistetaan mitä herttaisin-ta ihastelua ja toisaalta yhtä ansaitse-matonta vihamielisyyttä, oikeastaan oli tarkoitus vain elää rauhassa ha-luamallamme tavalla. Saman yhteis-kunnan tuotteita olemme kuin arvoi-sa yleisökin, siteet vanhaan ovat vah-vat niin sisäisesti kuin ulkoisestikin.

On ihan hauskaa hännätä porvarillis-ta arvomaailmaa; näyttää käytän-nössä, että vallitsevat käsitykset työn organisoinnista ja yksityisomistuk-sen vallan väistämättömyydestä eivät ole muuttamattomia. Tämä käy päinsä nykyisessä, vielä suhteellisen väljässä taloudellisessa ja poliittisessa tilanteessa. Mutta yhteisöllinen asu-minen tai edes työnjako tuskin vai-kuttaa yhtään mitään varsinaiseen yhteiskunnalliseen olemukseen; se on muutettava muilla keinoin.

AIKA ON ARVOKKAINTA MINKÄ HE VOIVAT MEILTÄ VIEDÄ

Kissanmaan asuinyhteisö, n. 4 km Tampereen keskustasta itään syntyi 1981 loppupuolella. Taloja on kaksi, molemmissa kolme asuntoa ja toisessa lisäksi yhteistilat (verstas, oleskelutilat, keittiö jne). Ajatuksen yhteisöstä sai neljä opiskelijatyttöä, jotka jonkin aikaa yhdessä tentteihin luettuaan päättivät — lukemista ja muita yhteistoimintoja helpottaakseen — myöskin asua yhdessä.

Aikuisista (n. 10) osa opiskelee ja osa käy töissä. Jaloissa pyörii lisäksi kaksi lasta sekä joitakin kotieläimiä. Pihalla seisoo vajarakennus puuliite-

reineen ja ulkovessoineen. Omat kakat ja eloperäiset talousjätteet kompostoidaan. Puutarha antaa sopivasti mielekästä työtä ja jonkinlaista satoakin. Suuremmat erät halpaa perusruokaa hankitaan suoraan tuottajilta. Talveksi täytetään näin kellari ekoperunalla ja -juureksilla, keittiön hyllyt jyvillä, jauhoilla, pavuilla, mausteilla jne. Kuka tahansa voi tietysti toimia samoin ja perustaa ryhmän tai elintarvikeosuuskunnan. On ihan toista hakea laadukas multainen juures omasta laarista kuin alinomaan ravata kaupassa ostamassa muoviin pakattuja, kuivan mauttomia juureskäppyröitä.

KISSAT

Yhteisöelämiseen lähes poikkeuksetta liittyvät kissat. Totesipa Jaska Arkista kerran että ainoa mitä se tuottaa ovat kissanpennut ja propaganda. Nämäkin pennut ovat sukua Arkin emoille.

Itse olen asunut Kiuastien asuinyhteisössä Espoossa. Sitä kesti kolme ja puoli vuotta, sitten vuokrasuhde päättyi omistajan vaihdokseen. Talon yhteisenä oleskelu- ja kissojen & ihmisten lellittelyhuoneena toimi laji-tyypillisesti iso keittiö.

Kiuastiellä asui runsaasti ammattitaiteilijoita, olipa siellä alkuvaiheessa pronssivalimokin. Kuvanveistäjän ei tarvinnut sytyttää tupakkaa kipsisillä käsillä, apua (muuhunkin) löytyi aina.

KIUASTIE, Espoo

LAPIN TILA OY
Aijala

Lapin tila on työ- ja asumisyhteisö. Alunperin tila oli kansakoulu, kahdessa rakennuksessa toimii nyt kilpi-maalamo, elektroniikkaverstas ja tekstiilityöntekijöitä. Talossa asuu vakituisesti kymmenkunta aikuista ja muutama lapsi sekä tilapäisesti, kakkosasuntonaan sitä käyttäviä 3—4.

Zero harrastaa kotitietokoneita. Muuten, yllättävän monissa yhteisöissä ollaan kiinnostuneita tietokoneista, ovathan ne ”pehmeää teknologiaa”.

RYPYSUO, Kuopio

Rypysuo oli tyypillinen lyhytaikainen opiskelijayhteisö. Siellä asui Kuopion koti- ja taideteollisessa opiskelevia nuoria 1980–81. Sittenmin talo purettiin ja tilalla on nyt rivitaloja.

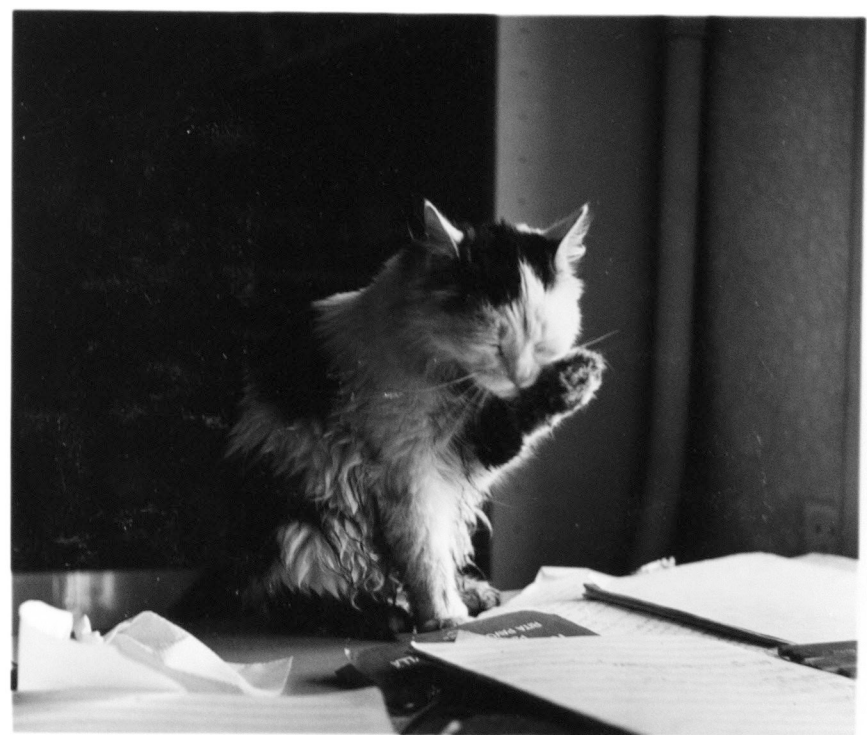

RÄNSSI

Se-bändillä oli 78—79 oma yhteisö lähellä Jyväskylää. Homma oli poppytyelle käytännöllistä — harjoittelukämppä oli samassa yhteydessä.

Ränssin väestä Okkosen Eki siirtyi myöhemmin Kintauden Soitinverssaan työyhteisöön.

Siuntionkadun väki saa naapureilta lahjoituksena vanhoja huonekaluja.

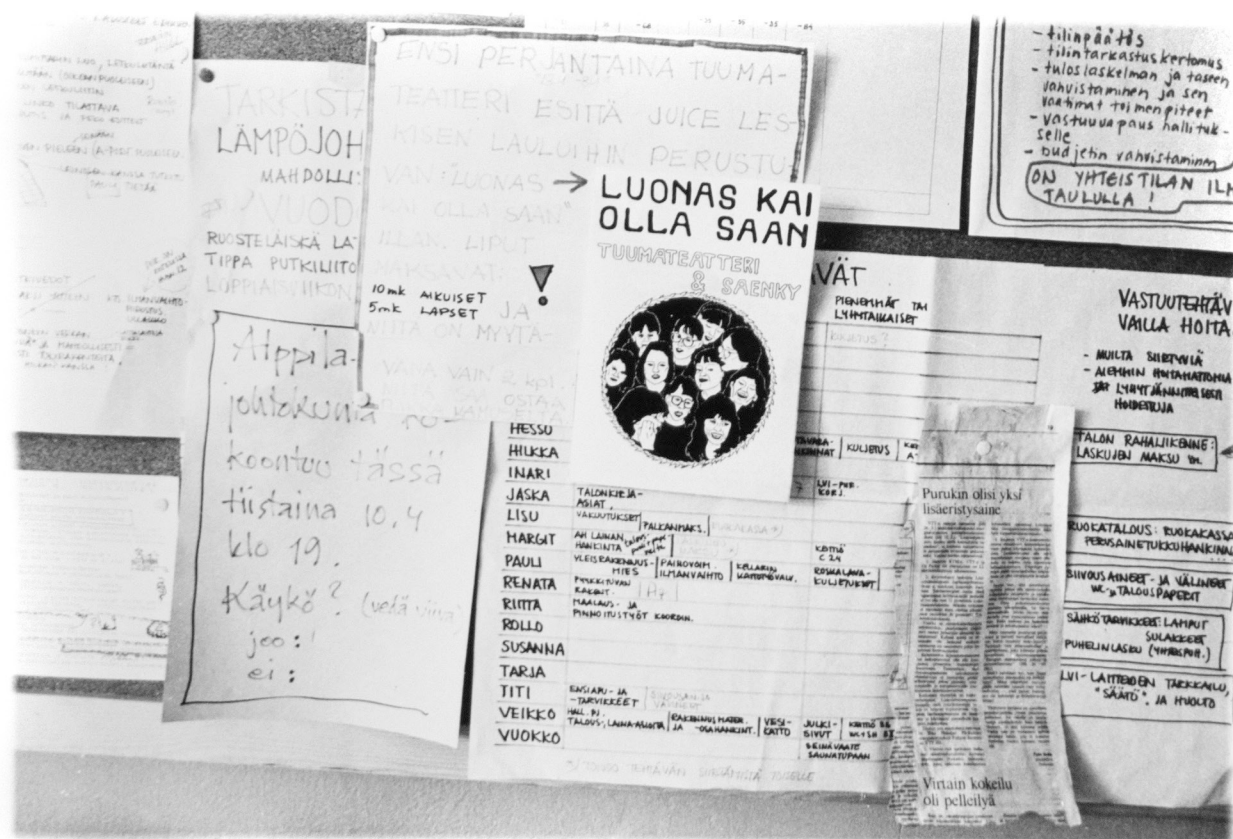
Eräs suurimmista nimenomaan asu-
misyhteisöistä on vielä rakennustöi-
den tiimellyksessä elävä Siuntionka-
tu 2. Siitä tarkemmin kirjoittaa yh-
teisössä asuva Hilka Kuusinen-
Kamunen: "Tämä on asuinkollektiivi,
joka perustuu useiden asumiseen
liittyvien töiden tekemiseen yhdessä
ja tältä pohjalta vähitellen yhteisölli-
syyden syventämiseen.

Yhteisö on perustettu 1982, jolloin
ostettiin yhteisölle kerrostalo. Nyt
asukkaita on 29 henkeä, joista aikui-
sia 21 ja 7 lasta. Yhteisö omistaa
asuntonsa asunto-osakeyhtiönä ti-
lansa, jokaisella asukkaalla, myös
useimmilla lapsilla on oma huone,
joka on käsitteellisesti oma asuin-
osake. Todelliset huoneistot muo-
dostuvat porrastanteittain 3–5
huoneesta ja yhteisistä keittiö,
suihku- ja WC-tiloista. Asumisessa
painotetaan yhteisjärjestelyjä: yhteis-
keittiöt, yhteis-WC:t ja suihkut, yh-
teisoleskelutilat, mutta se on toisaal-
ta yksilökeskeistä: jokaisella asuk-
kaalla on oma huone, tavallisia per-
heasuntoja ei esiinny. Koko kollek-
tiivilla on lisäksi yhteistiloina iso ruo-
kasali ja keittiö sekä lastenhuone,
kirjasto ja vierashuone. Kellaritilois-
sa on sauna, pyykkitupa ja verstasti-
laa sekä rakenteilla harrastustiloja.

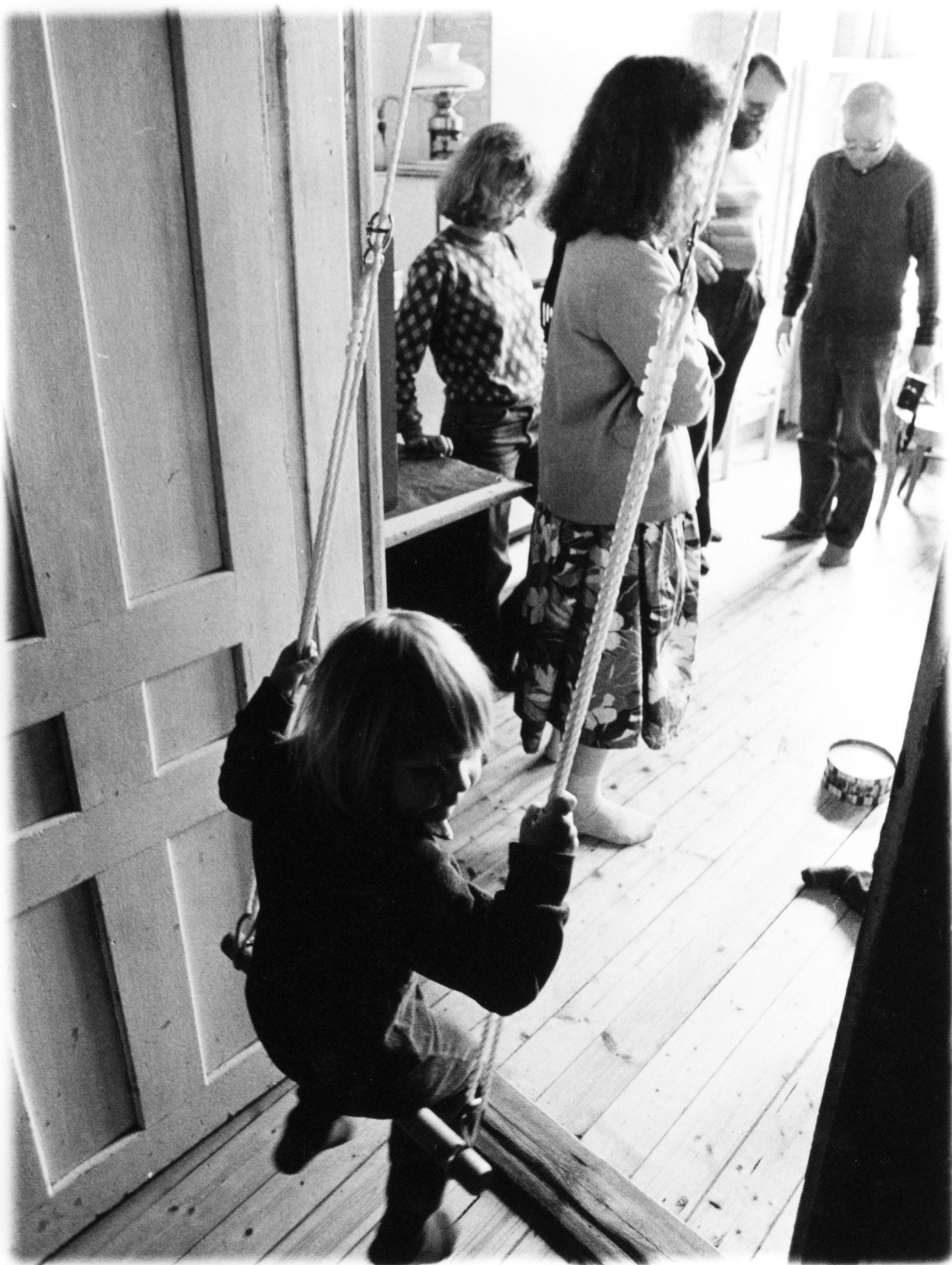
Yhteisö on suorittanut suuren osan
peruskorjaustyöstä omin voimin pi-
tääkseen peruskorjauskustannukset
alhaisina (pyrkimys pysyä osto- ja
peruskorjaushinnassa 3500 mk/ne-
liö). Talon hoito- ja huoltotyöt teh-
dään täysin omin voimin. Lauantai-
sin ja sunnuntaisin on yhteisruokai-
lu, lounas. Asunto-osakeyhtiön hal-
lintoon osallistuvat kaikki asukkaat,
hallituksen jäsenyys juoksevine teh-

tävineen kiertää.

Yhtiövastikkeeseen on sisällytetty
yhteisten tilojen, laitteiden ja tarvik-
keiden käyttökustannukset. Yhtiö-
vastikkeessa kustannukset jakautu-
vat kunkin hallitseman yksityispinta-
alan suhteessa. Viikonloppuruokailu
kustannetaan kuukausittain kootta-
vana maksuna, nykyisin 80 mk/ai-
kuinen. Yleensä ottaen elinkustan-
nuksissa on säästetty.

*Jaakko Muilu maalaamassa ulkoseiniä: "Tällä hetkellä tämä on enemmänkin rakennustyömaa kuin asu-
misyhteisö. Mutta samalla nämä ih-
missuhteet hioutuvat."*

SIUNTIONKATU, Alppila, Helsinki

*Viikonlopun yhteisruokailu. Tämä kuva on kylläkin siinä mielessä har-
haanjohtava että melkein puolet
väestä on vieraita — Keravalle omaa
yhteisöä suunnitteleva porukka kävi
tutustumassa.*

Siuntionkadulla on paljon lapsia. Lapsille yhteisöt ovat aika mukavia paikkoja, aina on paljon tuttuja ihmisiä lähellä — jos yksi kyllästyy niin toinen jo innostuu, ja leikki-paikkojakin taitaa olla enemmän kuin ydinperheessä.

Toisenlaista strategiaa suhteissaan kaupungin omistamiin tyhjiin taloihin ovat käyttäneet entiset Villa tokyolaiset päätyessään omistusmuotoiseen yhteisösystemiin Tunnelitellä Etelä-Haagassa. Yhteisö on alkutaipaleella uuden talon suhteen — remonttia tehdään. Vesikin tulee vain letkun kautta kellarista.

TIENSYRJÄ

Jyväskylän pohjoispuolella, aivan Vaajakosken lähellä Päijänteeseen pistävän Haapaniemen kärjessä on entinen uittokämppä jonka nyt omistaa Tiensyrjän yhteisö. Siinä missä Kintauden Soitinverstas on ahkera työyhteisö, siinä Tiensyrjä on ihmistensä koti ja vapaa-ajankeskus, jolla tilojensa puolesta on mahdollisuuksia kehittyä muuksikin. "Mutta saa nähdä, antaa asioiden tapahtua" toteavat asukkaat, "vastahan me saimme talon haltuumme ja peruskorjattua." Tässä yhteydessä on todettava että 2-kerroksinen ja parisaataa asuinneliötä sisältävä talo maksoi vain n. 100 000 mk ja korjaukset 60 000 mk, siis tosi pieniä hintoja pääkaupunkiseudun tasoon verrattuna.

Tiensyrjän yhteisössä vietettiin häitä elokuun lopulla 1984.

